

פסח

מאמרים ושיחות ממוי"ך הגה"צ
רבי יצחק משה ארלנגר שליט"א

"זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה" (ירמיה ב' ב.). אי' בווה"ק כשרצה הבורא להוציא את ישראל ממצרים היו בעצבות ולא רצו לצאת, עד שהטיל עליהם טל של תחיה, ובמקו"א כתוב שהראה להם הקב"ה את השכינה באנפין נהירין עד שרדפו אחרי השכינה, וע"ז נאמר "משכני אחרייך נרוצה". הנה חג הפסח הוא זמן של "אהבת כלולותיך", שלקח הקב"ה את ישראל לו לעם, וביאמרי אמת' האריך שפסח הוא זמן של "וארשתייך לי לעולם". אם חפצים להתדבק באור של היר"ט צריך להתבונן באור של אהבת כלולותיך איך שעזבו בני ישראל את הכל ורדפו אחרי הבורא בארץ לא זרועה, ודבקו באמונה תמימה בבורא, כמ"ש "ויאמן העם". ולזה נתן לנו הקב"ה מתנה מיכלא

ובאמת אי אפשר לתאר גודל הזכות שיש לנו בקיום המצוות של אכילת מצה וד' כוסות, שהם חסד ה' שנתן לנו מצוות אלו, ותכליתם כדי להכניס בנו את ההתעוררות העליון כביכול של "ופסח ה' על הפתח", והתגלות של "ישקנו מנשיקות פיהו", שאם היו לאדם עיניים ראויות היה רואה שהוא אדם אחר ממה שהיה קודם שאכל המצה והיין, כמו ולד שיצא ממצב עיבור למצב של תחייה. זהו חסד ה' שאינו הולך כפי סדר המדרגות שתחילה מחיים העצמות ומעלים עליהם עוד בשר וגידים, ורק אח"כ נכנס בהם רוח של תחייה, ואילו בליל חג הפסח, זוכים אל הרוח תיכף עוד קודם תיקון הגוף דהיינו תיקון המעשים באתערותא דלתתא, אף בעת שעדיין במצב של "אני ישנה", כדי לבוא לעבודת ה' מתוך הגילוי הזה.

דמהימנותא. ע"ד שאמרו הבא לטהר מסייעין אותו, כיון שדבקו באמונת ה', העניק להם השי"ת מיכלא שמסוגל להגביר האמונה והדעת דקדושה. ואיתא בספרים שמצה נקרא "לחם עוני", ואין עני אלא בדעת, ואילו המצה מגביר הדעת, לכן הוא לחם עוני, לחם לעניים בדעת.

רבי שמעון בר יוחאי בתחילת האדרא פתח את דבריו, דאנן בחביבותא תליא מילתא שנאמר "אהבתי אתכם אמר ה'". זהו דרכו של רבי שמעון לעורר האהבה אל הבורא הגם שלפי סדר המדרגות עוד לא באנו אל מדרגת האהבה, ומצינו שאל הגילוי הזה זכו ישראל בגאולת מצרים, והוא אשר שייך גם בגאולת הנפש עתה ובגאולה העתידה להיות בקרוב, ובאמת תכלית הגילוי של רשב"י היה לדורות שלנו כידוע דור עקבתא דמשיחא, כי לא תשכח מפי זרעו, והוא לימד לנו דרך שבזמנים הנמוכים של הדור הזה, בחביבותא תליא מילתא, בעבודה של גילוי האהבה העליונה שהוא עבודת חג הפסח, וכמו שאמר הרבי ר' זושא ז"ע על אמרם ז"ל "יראי חטא ימאסו" (סנהדרין צ"ז ע"א) שבעקבתא דמשיחא ימאסו את העבודה מיראה ויגשו מיד אל עבודת האהבה.

היום קראנו בהפטורה לשבת חוהמ"פ "ויאמר אלי הנבא על העצמות האלה ואמרת אליהם העצמות היבשות שמעו דבר ה'" (יחזקאל ל"ז ד'), ואז המשך יחזקאל בנבואתו טל תחייה ונתכסו העצמות בעור בשר וגידים. אח"כ היתה נבואה שניה "ויאמר אלי הנבא אל הרוח הנבא בן אדם ואמרת אל הרוח כה אמר אדני ה' מארבע רוחות באי הרוח ופחי בהרוגים האלה ויחיו". זה סדר תחיית המתים שיהיה לעתיד, שיחזרו תחילה הגופים לתחיה בקירוב העצמות אחת אל אחת וקרימת עור בשר וגידים, ואח"כ תהיה התגלות שניה של ד' רוחות של תחיה. ובספרים מבואר סוד התגלות הרוחות אל תוך הגופים שהוא ענין התגלות הנשמה היינו התגלות הדעת דקדושה.

זהו פתחון פה לכל האנשים שמבקשים לעורר אותם לעבודת ה', והם משיבים שמרגישים עצמם רחוקים כל כך, אם מצד מעשיהם אם מסיבות אחרות, תשובתם אחת היא, וכי שייך ריחוק גדול ממה שמעיד הנביא על עצמות היבשות שאין בהם שום חיות כלל, ואילו הוא אדם חי שמקיים מצוות או אפילו רק מצוה אחת... ובעבורם ניבא יחזקאל על העצמות היבשות שאפילו במצב רחוק כזה חוזר בהם החיות, וקוראים פטורה הזאת בחג הפסח דוקא, משום שאז הוא הזמן שמתגלה הרוח גם אל העצמות היבשות. ומציתי דיוק נפלא בדברי הרמב"ם, שבכמה מקומות מדבר מענין אהבת ה', אמנם המדרגות הכי גבוהות באהבת ה' בחר הרמב"ם לכתוב דוקא בהלכות תשובה (פ"ו הלכה ו') "אמש היה זה שנאווי לפני המקום משוקף ומרוחק ותועבה והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד", ובהלכה ז' "והיום הוא מודבק בשכינה שנאמר ואתם הדבקים בה' אלקיכם צועק ונענה מיד", והיינו דוקא אחרי שיצא מאפילה לאורה או נפתחים שערי האהבה, וממילא גם זה האדם שהוא מדמה בנפשו שהוא מרוחק, הרי בחג הפסח אין לו פתחון פה כלל, שיכול ברגע אחד להפוך לקרוב וידיד, וזאת מלבד מה שלאמיתו של דבר אינו רחוק מהבורא כלל ואין זה רק דמיון תעתועים. ובאמת יש חיזוק גדול ממה שמתחילין ההגדה שמתחילה עובדי ע"ז היו אבותינו, ללמדינו שלא מטעם המעלות שלנו בחר בנו ה', שהלא עובדי ע"ז היו אבותינו, אלא שזהו סוד חתום אצלו ית' שבחר דוקא בנו להיות לו לעם, וממילא גם אם מרגיש עצמו מרוחק מהבורא, הלא הבורא כביכול בחר בו בסיבת רצונו הכמוס ולא מטעם שהוא קרוב אליו, ממילא אינו נפק"מ כלל אם מרגיש עצמו קרוב או רחוק, כי הבורא רוצה בו כמו שהוא. עכ"פ העבודה שלנו בימים האלו לגלות הדבקות הזאת אל החוץ מן הכח אל הפועל, בלי שום בושה מהסובבים אותנו כמ"ש "אמצאך בחוץ אשקך גם לא יבוזו לי".

ובספרי המקובלים מבואר שהשתלשלות העולמות גם הם בדוגמא של גוף ונשמה, תחילה נתקן העולם בדומם צומח חי מדבר, אש רוח מים עפר, וכבר היה העולם כמנהגו נוהג אמנם בלא דעת, משום שעדיין היה כגוף בלא נשמה קודם התגלות הרוח, ולסיבה זו "מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו", שלא נתגלה הדעת בעולם, עד שבא אברהם אבינו וגילה את בורא, "כיון שנגמל איתן זה", המשיך את הדעת אל תוך העולם, כמו שהמשילו חז"ל התגלות אברהם אבינו למהלך בדרך שראה בירה דולקת עד שהציץ עליו בעל הבירה וכו'. ובאמת הוא ענין פלא ויסוד עצום, שבמשך קרוב לאלפיים וחמש מאות שנה היה העולם שמם בלי התגלות הבורא כמעט, עד שבא איתן האזרחי אברהם אבינו והחל לחקור אחר האמת, ומתוך אתערותא דלתתא שלו הציץ עליו בעל הבירה ונתגלה, ומוכרח שזה היה תכלית כל השנים האלו שקדמו לאברהם שלא ידעו את בוראם, שהמתין הבורא כביכול לאתערותא דלתתא שיעלה אדם מ"ן להתגלות הבורא, ללמדך כח ההתעוררות שיש לאדם אחד שמעורר עצמו להשי"ת יכול להשפיע על הדור כולו.

אמנם זה היה גילוי אברהם אבינו בימיו, אולם הגילוי של יציאת מצרים בחג הפסח היה בבחינת אתערותא דלעילא, וכמו שהביא הביית ישראל' בשם הרבי ר' ברוכ"ל ז"ע "ופסח ה' על הפתח", שבחג הפסח פוסח הקב"ה ומוותר על הכלל של "פתחו לי פתח", רק תיכף פותח לנו הבורא פתח אף בלא התעוררות שלנו תחילה. אברהם אבינו היה צריך לפתוח בעצמו פתח כדי שיציץ עליו בעל הבירה, אולם בחג הפסח פוסח הקב"ה על הפסח ומתגלה, כמו שקראנו בשיר השירים "קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות" בבחינת דילוג ובבחינת מקפץ שהוא לשון פוסח.

